

cej povedal. Že ko sem neprecenljivo Jenkovo pesem o mačku bral, jel sem večo pozornost na mačji rod obračati, še bolj pa ko sem preteklega avgusta meseca v Ljubljani Valentovo vižo čul. Ogledoval sem bolj natanko mačke v Ljubljani in zapazil sem med drugimi nekega, ki se je klavrno po šentpeterskem predmestju „od znamenja“ doli plazil. Star znanec mi pové, da nihče ne vé, od kod je ta čuden maček v naše kraje priromal; vsi so rekli, da je na kolodvoru skoraj gotovo vjetemu francozkemu zuavu ušel. Črn kot sam peklenški satan se je naselil pod streho v zadnji hiši Kravje doline vsem starim babam v strah, ki so ga vse za „rogatega“ držale. Bil je od konca lepo rejen, neznan vesel in jako ponosen, ker ni nikoli miši, temuč samo podgane ponoči lovil. Poleg tega je podnevu domá zmiraj turški tobak pil in prebiral „humorističke liste“, „Figaro“, govore nemške krajskih poslancev, „o živinozdravilski šoli“ in „o čbelah“, „Flieg. Blätter“ itd. Spomlad, ko so prvi solnčni žarki Ljubljančane v Šternallee zvalili, oblekel je vselej rdeč frak, djal si na glavo rumen cilinder in hodil se sprehajat po grebenu strehe šentpeterske cerkve. Al zadnje leto se je popolnoma spremenil, naročil se je na: ranjkega „Botschaftera“, „Donauzeitungo“, „Waldheim's illustr. Blätter“ in „Triesterco.“ Od tistihmal je začel hujšati, klavrno v kotu doma tičati in ni nikdar več rdečega fraka na se djal. Preteklo soboto v polnoči na sv. Uršule dan — mi piše znanec — je videl na mesarskem mostu čudno v papirji zavito prikazen, ki je besno skakala, plesala in strahovito mjavkala. Ko bliže pride, štrbonkne v Ljubljano in ni je bilo več. Bil je naš nesrečni maček, ki je sam sebe v največi blaženosti „fental“. Dva dni pozneje so ga našli mrtvega v Vevčah zamotanega v Waldheim's „Illustrirte“, kjer so popisane „Eigenthümlichkeiten in Krain“ po prof. A. Heinrich-u von Liebenthal, in v zobeh je imel besede: „So lange der Geschäftsbrief in einer Stadt deutsch ist“ itd. Bil je lep pogreb, ker bili so nek vsi mački iz Faberke in Posavja pričujoči. Kako je bil že nazadnje zmešan, vidi se iz tega, da je v oporoki svoj rdeči frak in rumeni cilinder zapustil vsem ljubljanskim korešpondentom nemških listov Triesterčine baže s pogodbo, da naj se vrstijo, to je, da najju vsak en mesec nosi. Zatoraj, dragi korešpondenti, če ste že reveži in si s tem včasih kakošno večerjico zaslužite, Bog in Šentjanž vam jo žegnaj! le pišite po oporoki mačkovi proti čitavnici, proti Sokolu, proti meni, da sem „ein Unkraut säendes Individuum“, vendar ne pišite tako, da bi nam vsled tega vsi mački obnoreli, se poobesili in v vodo poskakali. Ker, ako podgane in miši nadvladajo, bomo mogli vsi skupaj lakote umreti!

Da se sopet od črnega mačka v Novomesto vrnem, povem, da je bil zvečer sjajen bal v kazini in s tem sklep svečanosti. Bilo je tu toliko krasnega in lepega, da sem staro gorensko narodno pesem:

Na Gorenščem je fletno,
So usóče goré,
So bistri studenci,
Pa bele cesté.

tako-le obrnil:

Na Dolenskem je fletno,
So nizke goré,
So zala dekleta,
In lepe žené!

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Hulla na Angležkem 14. okt. P. T. — Pošiljaje predragim „Novicam“ nadaljek svojih „popotnih opazek“ Vam dodam še to: Vsi angležki časniki so polni spisov o goveji kugi, ki še vedno tukaj razsaja, o

koleri, ktera se je bojda že kazati začela, in o irskih feniancih ali puntarjih. Goveja kuga dela silno dragoto: funt najbolje govedine veljá v Hullu zdaj 15 pens-ev (angležki „penny“ šteje blizo 5 novih krajcarjev), tedaj okoli 75 krajc., to je tako imenovani „beefsteak“ (bifštek), navadni „rost beef“ pa 10 pens-ev, to je okoli 50 kr. Skoro vsaki dan pridejo ladije polne goveje živine iz Hamburg-a, pa nič ne pomaga dovažanje. Po časnikih se ugiba: kaj neki je vzrok boleznin in vse mogoče proti nji priporočujejo in počenjajo. *) — O irskem „fenianizmu“ so vsaki dan po časnikih cele strani polne; hudo stopa na pete angleška vlada tem možakom, ki bi se tudi radi preljuje svobode veselili in njeno dobroto vživali. Policisti so na Irskem kaj marljivi; kdor je le nekoliko sumljiv, se pograbi in zatvori. — Ker je Slovencem letos toliko dobrega in mislim c enega grozdja prirastlo, še to omenim, da tu pa funt dobrega grozdja 2 do 3 šilinge veljá (angležki „schilling“ je 50 naših krajc.) Kaj pravite k temu, predragi mi rojaki? **)

V Pragi 21. oktobra. † (Slavnost v čast oktobrove diplome.) — Dva prelepa dneva imamo za seboj; slovansko srce je zopet veselja igralo: staroslavna Praga pokazala je zopet svoj pravi slovanski značaj. Spodobi se vsakemu poštenemu Avstrijanu, da praznuje dan, ko nam je Nj. Veličanstvo podelilo slavno diplomo, v kateri nam je zagotovilo spoštovati pravice vseh narodov. Tudi staročeška Praga je to sprevidela in sklenila je ta dan ob enem obhajati še druge za naše mesto prevažne slovesnosti. V četrtek zjutraj oznanovale so godbe prebivavcem prihod slavnega dneva. Kmali po osmi uri so se skupljevala različna društva s svojimi zastavami v praznični obleki, in premnogo inega radovednega ljudstva na starem trgu pred staroslavnem magistratom, kjer so se imele slavnosti pričeti. Z mestne hiše in tudi z drugih hiš vihrale so neštevilne zastave in zastavice; od okna k oknu pa so se spenjali zeleni vencí. Pred vhodom so bile razpostavljene v lepem redu vse mestne garde, pa vsa rokodelska društva z godbami in zastavami. Pevsko društvo „Hlahol“, duhovščina, mestni zastopniki in uradniki, poslušavci viših šol in drugi povabljeni gosti čakali so v prostorni mestni hiši, ktera je bila od znotraj prekrasno s cveticami, podobami in zagrinjali ozaljšana. V veži stalo je v dveh vrstah do sto belo oblečenih deklic. Okoli devete ure naznanijo zvonovi bližnje tynske cerkve, da se pelje svitli kardinal. Po ozaljšanih stopnicah se podá v starinsko mestno kapelo, kjer je sveto mašo bral. Po maši gre v lepo dvoráno, kjer je bila starodavna ura izložena, ki se ima popravljena zopet vmestiti na mestno hišo. Slišal sem že večkrat o tej uri pripovedovati, ali vselej s pristavkom, da je današnje dni nikdo ne more več popraviti! Kaj bodo neki stari ljudje rekli, ko bodo v kratkem zopet evangelisti četrtnike kazali, in se bo vsako uro drugi apostel pokazal. Gospod župan prosi svitlega kardinala, naj izvoli blagosloviti imenitno uro. Zdaj so bili navadni obredi blagoslovljevanja in svitli kardinal je izrekel željo, naj bi ta ura kazala zopet boljše čase. Potem so šli povabljeni v lepem sprevedu po glavnih ulicah k Vltavi, kjer se ima novi most narediti. Nisem še videl tako lepega spreveda samih mestnjánov. Najpred so šli učenci in učenke mestnih šol, za temi mestnjanski dragoni, strelci,

*) Da Angleži vzroka ne poznajo goveje kuge, kaže, da jim ni nič mar bilo za gotove skušnje družih dežel, ktere le pre-dobro vedó, da je ta bolezen njim in nam ptujka, ki se le po nalezbi širi in zoper ktero ni pomočka v lekarnici.

**) Škoda, da po zračnem balonu ne moremo pošiljati slovenskega grozdja v Anglijo.

pešci in granadirji v praznični obleki s svojimi godbami. Na to se je vrstilo češko pevsko društvo „Hlahol“, za njim duhovstvo staréga in novega mesta v koretih, cerkvene zastave, korarji hradčinski v pluvialih in z mitrami na glavi, ter milostljivi škof Krejčí v vsem ornatu. Potem pride svitli kardinal Švarcenberg v škrlatasti obleki, blagoslovljevaje ljudstvo, kterege je bilo okoli 60.000 po ulicah in trgih zbranega. Pred kardinalom neslo je nekoliko duhovnov znamenja kardinalske časti, za kardinalom pa so šli predstojniki samostanov, mestni zastopniki in uradniki, vredniki novin, dekani vseh fakultet, vseučilišča in tehnike, akademikarji in mnogo drugih gostov. Rokodelska društva z godbami in zastavami sklepala so sprevod. Bilo je 36 zastav in 12 godeb, ki so ves čas igrale narodne pesmi. Kodar smo šli, je bilo vse natlačeno gledavcev, in le pazljivosti bujnih „Sokolov“, ki so pri vseh slavnostih za najlepši red skerbeli, gre hvala, da se je sprevod mogel skozi množico ljudstva spraviti. Hiše so bile prav lepo ozaljšane z venci in zastavami; posebno lepo sta bila ozaljšana češki muzej pa mestnjanska čitavnica. Pred začasnim mostom stal je lepi zeleni slavolok, posijan z belimi, modrimi in rudečimi rožicami, s katerimi je bilo tudi prav okusno napisano „Zdar Bůh“, pa imé Nj. Vel. Franca Jožefa I. Na mostu pričakovale so belo oblečene deklice in godba svitlega kardinala, ki je z mnogim duhovskim in svetskim spremstvom, in z veliko svečanostjo položil v glavni steber prihodnjega mosta vogelni kamen. Prostor mi, žali Bože, ne dopušča, da bi to prelepo slovesnost bolj obširno popisoval. V vogelni kamen vložili so med drugim vse praške časnike, pa podobo županovo; med gospodi, ki so se zapisali, bil je tudi starček Dr. Palaký. Med slavnostjo pelo je pevsko društvo „Hlahol“ tisuč let stari češki koral: „Hospodine pomiluj“. Še le ob 12. uri je šel sprevod od mosta k plinarni. „Slava donela je iz tisoč in tisoč grl odhajajočemu g. kardinalu. Ostale obrede je izvrševal milostljivi škof Krejčí. Zdaj pride vés sprevod z godbami k novi srenjski plinarni (zopet lepi plod srenjske avtonomije!). Tu je bil narejen lepi slavolok in sploh vés kraj je bil prav lepo ozaljšan. Milostljivi škof položil je prav slovesno novej plinarni vogelni kamen, in tudi zdaj poveličevalo je svečanost petje in godba. Okoli dveh popoldne končana je bila prva slovesnost. Ob štirih popoldne je povabil mestni župan mnogo odlične gospode na gostijo. Pri vhodih imeli so mestni granadirji častno stražo, krasna godba je pa igrala narodne glasove. Napitnice so se verstile Nj. Vel. Francu Jožefu; cesarju Ferdinandu; lojalnosti praškega mesta itd. Komaj se je jelo mračiti, pripelje se k novemu mostu neštevilno ladjic, v katerih so bili „Sokol“ z bakljami; v veliki ladji pa se pripelje pevsko društvo „Hlahol“ in prepeva češke pesmi; na bregu igra godba; neštevilna množica ljudi pa vpije „Slava“, „Na zdar“, dokler ne končata umetni in bengalični ognji te prelepe slavnosti v predvečer 20. oktobra. — Tudi v narodnem gledišču slavil se je predvečer dné milosti Nj. Vel. našega ljubljenege cesarja. Gledišče je bilo slavnostno osvetljeno, predstavljali pa so prvokrat novo izvirno češko opero „Templarji na Moravskem“, k kateri so se že celi mesec pripravljali. — Ni se še začelo dobro daniti in že je budilo grmenje topov prebivavce libušinege mesta iz spanja. Grmeli so topovi celo dopoldne, godbe pa so igrale po ulicah cesarsko himno in narodne pesmi. Okoli desete ure vabili so zvonovi k slovesni sveti maši, ki jo je bral mil. škof Krejčí v Tynski cerkri, ki je bila vsa polna ljudi vseh stanov mestnjanstva. Pevci česke opere so peli pri sveti maši prelepe zборе in samospeve. Po dokončani službi božji so defilirali mestni dragoni, strelci, pešci, granadirji in

požarna straža pred županom in mestnim zastopništvom Bataljon „Sokolov“ pa je bil od Smichovske srenje povabljen, da tam s svojo pričujočnostjo poveličuje slavnost. Prostovoljno osvetljenje končalo je nepozabljive slavnosti. Prav sjajno bila je stara Praga razsvetljena, le na oknih neke vrste ljudi bilo je temno, kar pa prav nič ni kalilo občnega veselja. Na transparentih bilo je mnogo prav pomenljivih izrek napisanih, ki jih nikdar ne bomo pozabili. Kar so neki domači in vnanji časniki že mesec dni prerokovali, da se bodo te dni v Pragi strašne reči godile, o tem ni bilo ne duha, ne sluha. Da bi se pa vendar nikdo ne predrznil, kako neosvetljeno okno razbiti, pazili so tudi zdaj izvrstni „Sokol“ za red, kar pa je bilo prav nepotrebno. Le ena stvar kalila je nekoliko veselje domoljubnih, Nj. vel. presvitlemu cesarju Francu Jožefu vselej zvestih src. Bil je to dopis grofa Lažanskega, ki opravlja začasno opravilo deželnega glavarja, mestnemu županu. Piše namreč, ko je v nemških listih bral tako čuden strah, naj se nikdo k osvetljenju ne sili, in naj mesto prav ostro na red pazi. To je pa mestno zastopništvo tim bolj razžalilo, ker ni k nobeni slavnosti nikoga sililo, marveč vsakemu vse na voljo dalo. Današnji federalistični listi so polni nejevolje proti temu nepotrebemu dopisu, ter izrekajo željo, naj bi se že skoraj dal češki deželi državni namestnik, in sicer mož, ki bi bil tej časti tako kos, kakor ji je bil sedanji gospod minister Belcredi. Kar se našega župana tiče, spoznalo je tudi Nj. Veličanstvo njegovo delavnost in njegovo poštenje, kajti, kakor slišimo, podelilo mu je red železne krone.

V Trstu 22. okt. ✕. — Volitev mestnih svetovalcev in deželnih poslancev tržaške okolice je predurmi! 5. novembra se vse določi. Volilci, v Vaših rokah je Vaša prihodnja sreča ali nesreča. Vam je dana oblast, in Vaša dolžnost je, da izvolite take možé, do katerih imate zaupanje, ki so pošteni in imajo srce do vas, ki so zvesti cesarju in goreči za slovenski narod. Posvetovali so se nekteri gospodje, katerim je blagor slovenske tržaške okolice na srcu, in izbrali so možje, ki imajo vse zgorej omenjene lastnosti, ter Vam jih živo priporočajo, da njih volite. Ti gospodji so:

Fegic France,	Primožič Jožef,
Godina Lorenec, delegat.	Sorč Edvard,
Nabergoj Janez,	Zorman Andrej.

Gotovo ni nobenega volilca, kateri bi vsaj nekterih teh gospodov ne poznal in ne vedel, da so v resnici vsega zaupanja vredni in za blagor tržaške okolice vneti. Priporočamo jih Vam z dobro vestjó in z zaupanjem, da jih boste tudi volili. Naj nobeden pri volitvi ne gleda ne na sovraštvo, ne na ljubezen, naj se vsakdo varuje tistih prekanjenih ljudi, ki obetajo zlate gradove, ki imajo polne roké, kadar gré za volitev, potem pa hrbet obračajo in v Vašo škodo delajo. — Volilci, ali niste skusili tega pri zadnjih volitvah? Letošnja volitev je posebno imenitna, ker se imajo rešiti važne reči, ki zadevajo tržaško okolico. Volilci, star pregovor pravi: „Vsak je svoje sreče kovač“; „pomagaj si sam i Bog ti pomaga“. Sami si morate tedaj svojo srečo skovati, sami pomagati, a to le tedaj dosežete, ako izvolite v mestno svetovalstvo in deželni zbor možé, kakoršne smo Vam nasvetovali. Ako pa niste edini, ako nečete slušati našega nasveta, in vleče ta na desno, uni na levo, pridejo zopet v svetovalstvo taki možje, katerim ne bo mar za Vas, ampak gledali bodo le nase, ne bodo Vam lajšali bremen, ne gledali vaših pravic; Vaše tožbe bodo glas vpijočega v puščavi!

Iz Metlike 19. okt. †. — V nedeljo 15. oktobra imeli smo v Metliki prekrasen večer. Dolgo pogrešano in željno pričakovano národno čitavnico smo ta

dan slovesno odprli. Akoravno vreme jako neugodno in hudobnega nasprotovanja čez mero, je vendar veliko domorodcev in domorodkinj od daleč in blizo skupaj prišlo, da so se prve čitavnične slovesnosti v beli Kranji vdeležili. Tudi Hrvatje, naši vrli bratje, so nas s svojo nazočnostjo počastili. Veselega srca smo se v gospod Schönarunovi hiši snidili, ktere zgornjega nadstropja za narodno čitavnico odmenjene sobe bile so za ta večer z zastavami, podobami in venci krasno okinčane. Razun transparentov nad vratmi: „Dobro došli“, „Na zdravje“, „Živili“ in „z Bogom“, so bili na oknih tudi grbi, za nas najbolj znameniti postavljeni, namreč: cesarski avstrijski, kranjski, ilirski, hrvatski, črnomaljski in metliški. Slovesnost začela se je ob 7. uri z nagovorom, v katerem ste bili v kratki besedi minulost in sedanjost Jugoslovanov naznamovani. Temu pa je sledela cesarska pesem, ktera je bila s krepkimi živio-klici končana. Med tem pa, ko so pevci počivali, stopi gospodičina Kapeletova na oder, ter je izvrstno in prav s prijetnim glasom deklamovala za to slovesnost napravljeno pozdrav, ki je vsem pričujočim tako jako dopadel, da ga je omenjena gospodičina morala pozneje še en pot ponoviti.

Francoz, Anglež, Taljan, Furlan in Nemeč,

Španjol, Magjar, Turčin in celó Armenec

Národ vsak spozná,

Kaj národnost veljá;

Tega ni storil le Slovenec!

Zdaj je pa pri nas že vse drugači,

Duh slovenski vsaki dan je jači,

Prišel je tudi dan,

Da dolenska stran

Spoznava môro, ki jo tlačí.

Da ne bi mi za brati zaostali,

Zato čitavnico smo osnovali;

V duhu národnem

V duhu bratovskem,

Da bi v njej se radovali.

Metlika danes svoj rojstni dan praznuje

In se vsem rodoljubom zahvaluje,

Ki pomagajo,

Z večo da častjo

Novorojenka se krščuje.

Posebna hvala Vam, gospodje mili!

Ki z daljnih krajev k nam ste se trudili,

Kriknimo na glas:

Bog poživi vas!

Mnogokrat še kumi bili!

Koljkor mest ima Slovenija mila,

Toljk' čitavnic naj bi naredila,

Ako ji je mar,

Da bi naša stvar

Vso veljavo zadobila.

Pri nas pa, kjer sladko vince raste,

Tu, kjer se život redí in pase,

Naj čitavnica

Kakor kapljica

Še posebno lepo raste!

Deklamovanje je bilo dovršeno in sopet so zadoneli glasi pevcev, ki so krepko zapeli Jenkotov „Naprej.“ Gospodičina Zoretičeva pa je potem prav prijetno in mično na glasovir igrala in si občno hvalo zadobila. Po dokončani igri na glasoviru začula se je krasna hrvatska pesem Trnski-ga „Brodar, Oj talasi“. Na to pa se k glasovirju vsede gospod dr. Zavinšek, ki je tudi v drugačnih zadevah naši čitavnici velik dobrotnik in prav izvrstno igra: „la dernière plainte d' une jeune amante“. Temu so potem sledile dve pesmi „Naglo bratje“ in „Zvezda“. Na to pa je tenorist gosp. A. Golobič zapel „Strunam“ in „Zdihljeji slepega“. K sklepu pa so vsi pevci s krepkim glasom povdarili --Hej Slovenci“. Po dušnem veselju smo se potem tudi te-

lesno okrepčevali, in pri tej priložnosti so donele napitnice na visokočislana slovenskega mecena, prevzvišenega vladika posp. Jurja Štrosmajerja, na dr. Janeza Bleiweisa in dr. Lovro Tomana kot nevtrudljiva domorodca in branitelja narodnih pravic. Po teh in še drugih napitnicah, med kterimi so se vrstile narodne pesmi, in pri kterih se je občna zadovoljnost pričujočih na obrazih brati zamogla, končali smo slovesnost s trdnim nadom, složnost med saboj ohraniti in tako večkrat v prihodnje si prijetne in kratkočasne večere napraviti.

Iz Ljubljane. (Iz mestnega zbora.) V poslednjem našem listu, ktereга prva polovica se je že tiskala, ko je bila v mestnem zboru še borba za slavljenje 20. oktobra, nismo mogli dovršiti celó vseh obravnav onega večera; na kratko tedaj dopolnujemo popis važne seje. Zoper predlog svečanosti je prvi govoril odbornik dr. Schöppel, rekši, da sedanji negotovi časi niso prava dôba, da bi se praznovala ustava; slavenje sedaj bi bilo umetno narejeno, ne pa resnično; ubozim nočem prikrajšati milošnje, a delí naj se na imendan cesaričin. — Odbornik dr. Bleiweis zavrača dr. Schöppelov govor in pravi, da ravno narobe je pravo; slovesnost za 26. svečana je bila 4 leta „naréjana“, ker jo je komandiralo ministerstvo in nikoli ni bila prostovoljna. Ako mestna srenja brez višega ukaza sklene svečanost 20. oktobru na čast, bo takošna kakor se spodobi, da je vsaka: prostovoljna! Pokažimo, da je ta dan dan veselja za nas, ne pa „pokore“, kakor so ga pretekla leta nekteri dunajski časniki predržno — in vendar ne kaznovani! — imenovali. Boga moliti, milošnjo deliti in moža častiti, ki je v državnem zboru dosledno branil pravila okt. diplome: to troje, prostovoljno sklenjeno, je vredno obhajanje preimenitnega dne.* — Odbornik dr. Zupan pritrđi, da je bila oktoberska diploma kot državnoopraven napredek sprejeta, vendar ni zadostila temu, kar se je po nji pričakovalo; zdaj čez 4 leta bi se pa bile ljudém še le oči odprle o veliki vrednosti njeni — zna biti! al meni, to moram odkritosrčno reči, se niso še odprle. Dr. Tomanovih zaslug nikakor ne preziram, al danes mu častno mestjanstvo podeliti, bi bilo tako, kakor da bi se mu podelilo le zavoljo nasvetovane slovesne prilike. Po vsem tem ne bom glasoval za predlog. — Odbornik Deschmann misli, da je dovolj, da je mestni zbor državnemu ministru zaupnico poslal; brali smo, da vlada sama noče svečanosti; pričalo bi to političino nezrelost, ako bi se diplomí na čast naredila slovesnost. (Župan govornika opominja, naj ne rabi nespodobnih izrekov ne zoper manjšino ne zoper večino.) Oktoberska diploma ni bila na Kranjskem veselo sprejeta, februarska ustava pa! (smeh po vsej dvorani tako, da županov zvonček zapoje); Schmerling je tolikošno svobodo dodelil besedi, kolikoršne pred njim še ni poznala Avstrija (govornik je pozabil 50 jetniščinih let, s kterimi so bili obdarovani časnikarji!) Zastran častnega mestjanstva, ktero naj se podelí dr. Tomanu, želim skrivne seje; o milošnji glasujem z dr. Schöppel-om. — Odbornik dr. Mitteis trđi, da ni še čas za slovesnost ustave, zarad milošnje ubozih je z dr. Schöppel-om enacih misli. — Odbornik pl. Kaltenegger ni za svečanost že zdaj, ker še ustava ni dovršena, al to ni res, da ne bi mestni zbor imel pravice, o tem sklepati. — Odbornik dr. Orel podpira predlog za svečanost ter pravi, da je 20. oktober priličen izhodnjemu solncu, ktero je po dolgi temi, ki se je poprej razprostirala po Avstrii, bilo s presrčno radostjo pozdravljano; zakrivali so pretekla leta oblaki to solnce, al prišel je 20. september in je pregnal oblake; če imamo srce za svo-

* Poročevalec v 241. listu „Laib. Zeit.“ je skazil ta govor, ker ni slišal, kar je govornik govoril, a slišal, kar ni govoril.

bodo, veseliti se moramo oktoberske diplome in počastiti tudi dr. Tomana, ki jo je vseskozi zagovarjal. — Odbornik Horak nasproti dr. Schöppel-u trdi, da oktoberska diploma bi kupčijstvu in obrtnijstvu blagonosna bila, ako bi jo bil Schmerling drugače izpeljal. Ako Slovani drugod in zlasti na Českem bodo slavili 20. oktobra, ne bomo mi zaostajali; Čehi so že pred nami častili velike zasluge Tomanove; spodobi se, da jih tudi rojaki njegovi priznavajo z dostojno častjó. — Ko še odbornik V. C. Zupan govori za predlog, povdarjaje, da veliko krivdo, da je zadnja leta pešalo kupčijstvo, nosi sistema Schmerlingova in da bode bolje, ako se pravila oktoberske diplome izvršijo, dá župan glasovati, in predlog za svečanost obveljá s 14 glasovi zoper 9. Ko pričujoči mestjani zaslišijo zmago, zapustijo s hvalnimi klici dvorano. — Dalje potem se je enoglasno sklenilo, da mesarji zato, da rabijo mesnice, ki jih je naredil in jih popravlja magistrat iz mestne kase, od vseh Svetih plačujejo od vsake ondi zaklane goveje živine po 50 kr. Tako je povsod; tudi v Kranji plačujejo mesarji, v Trstu celó od vsakega goveda 1 gld. 5 kr. itd. Mesto, ki mora nove kanale, nov tlak, nov most in drugih reči več delati, ne more več brez odškodovanja prepuščati drugim svojih poslopij. — Učiteljem c. kr. realke, kateri učijo v nedeljski obrtnijski šoli, je bilo povračilo za njih trud po 50 in 25 gold. odločeno.

Gospod župan se je po sklepu mestnega zbora brž obrnil do svetlega gospoda knezoškofa s pismeno prošnjo zavoljo velike maše 20. oktobra. Odgovorili so mu škof to-le:

„Blagorodni Gospod! če tudi z visokim spoštovanjem priznavam in cenim vzroke žive domovinske ljubezni in blage želje za krepko in cvetečo, posebnosti vseh pod eno krono zedinjenih narodov priznavajočo in njih svobodni razvitek pospešajočo Avstrijo, ki so Vas blagorodni gospod in častiti mestni zbor napotili, da se hočete 20. dan oktobra ob 10. uri v tukajšni stolni cerkvi obhajane velike maše udeležiti, vendar nisem v stanu, da bi gledé na skušnje preteklih 17 let in glavni poklic svoje službe, zaželjeno veliko mašo sam pél, pa tudi komu družemu je ne morem ukazati. Nikakor pa ne branim, ako se kak drug duhoven častnik za to po Vas naprosi, da se obhaja zaželjena cerkvena slovesnost. Sprejmite, blagorodni Gospod, zagotovilo mojega posebnega spoštovanja. V Ljubljani 19. okt. 1865. Widmer s/r.“

Vsled tega pisma je prosil mestni župan prečastitega stolnega prošta gosp. A. Kosa, da bi oni blagovolili prevzeti cerkveno obhajilo, in brž so bili pripravljani. Ko se je po dovršenem opravilu župan spodobno zahvalil slavnemu gospodu za njih milost, so mu prijazno odgovorili, da oni in ves kapitel ljubljanski bojo vselej radi vstregli željam mestnega zbora. Slava!

— (Slovesnosti 20. oktobru na čast.) Da se slavi preimenitni dan, ki je Avstriji na veke dal podlago ustavnega življenja, kazale so 20. okt. še zjutra zarano zastave: cesarska, deželna*) in mestna, ki so vihrale z mestne hiše ves božji dan. Ob 10. uri pa je klicalo veliko zvonjenje mestnjane v stolno cerkev, kjer so po mestnem županu naprošeni prečastiti gosp. generalvikar in stolni prost A. Kos z velicim spremstvom in vpricho vseh gospodov korarjev veliko mašo péli. Pričujoča je bila velika večina mestnega zbora s županom in magistratom in nenavadno obilnim številom mestjanov, ki so se udeležili slovesnega cerkvenega obhajila; deželni odbor je nadomestoval edini odbornik g. dr. Bleiweis. Rdeče klopi, c. kr. civilnim in vojaškim oblastnijam

namenjene, bile so — od konca do kraja prazne. Opoldne se je začela deliti miloščina revnim. Zvečer se je v praznično razsvitljenem gledišču igrala iz domače povestnice vzeta žaloigra „Propad Metúla,“ ki je bila z veliko pohvalo sprejeta in je živahne dobroklice izbujala, kjer koli je kak govornik se dotaknil take strune, ktera vselej glasno odmeva, kadar beseda nanese „domovino,“ „pravico“ in „svobodo.“ Gospodu Penu čestitamo, da je lepo izvršil svojo nalogo in pokazal, da moremo od njega še marsiktero dobro domačo stvar pričakovati. Kaj, ko bi hotel osnovati glediščino družbo, ki bi slovenski igrala? Vsem mestom slovenske zemlje bode slovensko gledišče dobro došlo! Ne vemo zdaj družega, ki bi bil bolj pripraven za tako početje, kakor je on. — Ugodne okoliščine so tako nanesele, da progo svetlobe vrgel je 20. oktober že 2 dni pred in 2 dni pozneje. 19. dné t. m. bil je namreč god visokocenjenega našega mestnega župana g. dr. Etb. Costa. Ker je gosp. župan tudi načelnik „Južnega Sokota,“ mu je društvo prejšni večer napravilo krasno bakljado in mu popevalo pod oknom. Snidlo se je ljudstva obilo, da so videli „Sokola“ in slišali izvrstne njegove pesmi. Vsa svečanost se je vršila v najlepšem redu; gospod župan se je z okna v krepki, navdušeno sprejeti slovenski besedi zahvalil za čast in voščilo, ki mu ga je Sokol podal v pismu, ktero — s sokolom na čelu — je mojstersko izrisal gosp. Macak. Pismo to, podpisano od 126 Sokolov, se glasi tako:

„Prečastiti gospod župan, ljubljani načelnik! 16. julija preteklo je leto in dan, ko je prvokrat Južnemu Sokolu dana bila prilika, da je združen z mestjani našimi, očitno pred svetom Vam čestital, slavni gosp. doktor! Bilo je to isti dan, ko je glavno mesto domovine naše posadilo Vas na prvi sedež svoj in izročilo Vam krmilo županije mestne. Slavili smo Sokolci tisti dan še s posebnim ponosom, kajti župan ljubljanski bil je načelnik naš! Kar ste nam takrat obljubili, da županstvo nam ne vzame vodnika našega, spolnili ste zvesto: od prvega trenutka do danes ostali ste nam isti ljubeznjivi voditelj, isti srčni prijatelj — Sokolu Sokol! — Pri vsakršnem primerljeji viditi to, je navduševalo naša srca k vedno večemu napredku, in kmali je — brez samolastne hlimbe smemo to reči — Sokol dosegel v narodnem življenji častno mesto po vsej slovenski domovini. — Da je tako, največa je Vaša zasluga! Radostno takega javnega priznanja, da Sokol ni krdelo ljudi, ki imajo le imé brez del ter so le lupina brez jedra, marveč da Sokol je važen faktor na obširnem krogu narodnega delovanja, ki ga Slovenija sedanji čas tako živo potrebuje, priznavamo si v svojo dolžnost, da, ko se praznuje slavni imendan Vaš, tudi Sokol izrazuje Vam, gospod načelnik, iskrene želje svojega srca, da Vas mili Bog domovini naši na čast in blagor mnogo mnogo let ohrani pogumnega branitelja, ki ga ne prestraši nikakoršna protivna nevihta — nam Sokolcem pa v Vas ohranjuje skušenega voditelja, okoli kterege se danes vsi veselo zbiramo, da navdušeni prav iz globičine srca kličemo: Na zdravje!“

Zvečer pred 20. oktobrom se je v Krakovem v gostivnici vrlega našega mestjana gosp. Šventnarja zbralo okoli 50 rodoljubov, ki so v veseli družbi slavili Slovanom imenitni dan. Napitnica se je vrstila z napitnico, da je — pokopan centralizem, ki je trl slovanstvo.

V nedeljo potem pa je bila zvečer v čitavnični dvorani tako izvrstna svečanost, da je nihče ne bo pozabil, kdor je bil priča. Neka posebna radost je kraljevala ta večer v narodnem domu, ki ga je za to našč izvoljeni odsek čitavničin in sokolov posebno lepo olišpal. Obhajalo je obojno društvo spomin pričetka svojega. Kakor kinčajo mnogobrojne cvetlice livad spomladi, tako

*) Prečudno je to, da vladna „Laib. Zeit.“ do 20. dné t. m. ni vedela, kakošna je deželna naša zastava, dokler je ni po njenih lastnih listih od leta 1848 podučil mestni župan!!

so naše gospodičine kinčale to večernico s svojo ljubeznivostjo in mnoge s krasno jugoslovansko opravo. Počastilo je veselico tudi mnogo slavnih gostov, kakor dr. Toman, štajarski rodoljub Hašnik, goriški Šolar, vipavski, kranjski in še mnogi drugi unanji domoljubi. „Beseda“ današnja veljala je le Njih Veličanstvu cesarju in narodu slovanskemu — sledeča veselica pa je bila delež vseh pričujočih, kateri jedro je bilo novo „jugoslovansko kolo“, ki se je pod vodstvom gospod Cornelli-a prvokrat plesalo v čitavnici s živo občno pohvalo.

Ko je osma ura odbila, povdari pod vodstvom gosp. Fabjana pevski zbor „Naprej zastava slave“ in predsednik čitavnicin dr. Bleiweis stopi na oder pred stoječo skupščino in govori blizo tako:

„Čestita Gospôda! Kakor mlado déte in odrasčeni sin ali hčerka ne zabijo častiti rojstnega dne roditeljev svojih: uno, da jima prinese šopek pisanih rožic ali da jima govorka naučeno voščilo ali jima celó zapoje pesmico — ti pa, da jima poklanjajo vezila mnogo-vrstna, vsak po svoji moči, in se tako vsa rodbina raduje veselega dne, — prav tako si jaz mislim slovesnost današnja, ko se ozrem po nenavadno okinčanem narodnem domu, in vidim v tolikem številu in nenavadnem čutstvu združeno društvo čitavnicino in sokolovo.

Udje čitavnice, za katero govoriti je meni dana čast, slavimo spomin 20. oktobra, kateri je pred 4 leti bil roditelj njeni.

20. oktober veliki tedaj in zgodovinski nam dan! Veseli te obhajamo in hvaležni, — veseli zato, da smo srečno prestali mnoge overe, s katerimi se ima boriti vsako mlado, zlasti pa narodno društvo, — hvaležni zato, da je iz malega naša stvar narastla velika in slavna! Če so drugi „čakali“ pretekla leta, mi — smemo reči, da nismo čakali, da nismo držali križema rok; delali smo marljivo, da smo povzdignili domačo besedo, domačo umetnost, čeravno je včasih pisano gledal protivnik. Ako pomislimo, da vsaka vrsta ptičic v svojem gaju po svoje poje, kakor je pela od stvarjenja svojega in je nobena druga ne moti v pesmah njenih, milo se nam zdi viditi, da le človek je mnogokrat vrag človeku, ki mu sili grlo svoje, jezik svoj. Tudi pri nas je bilo nekdanj tako: omolknili so domači glasi, v družnem življenju umirala je domača beseda: še „Vergleichsverfahren-a“ ji niso ponujali; hotli so jo djati popolnoma na kant!

Hvala Bogú! prešli so ti bridki časi; solnce oktobersko je, kakor je častiti naš starosta pri neki drugi priliki rekel, prisijalo, čitavnica se nam je rodila, — nastopila je mila spomlad. Navdušeni za isti cilj — djansko vpeljavo domače besede in oliko domače glasbe — smo delali vsak po svoji moči, in v preteklih letih dosegli lep vspeh, da moremo zadovoljni biti. V to pa je pripomoglo rodoljubje iskreno, bistra glava slovanska, in sloga (edinost). Če je tudi enkrat švignila iskra nekega dvalizma v naše društvo, kmali je prijazno porazumljenje stopilo na njegovo mesto — saj noben pravi Slovan ne mara za dvalizem kakoršni koli!

Ako se pa, gospôda, zadovoljni danes oziramo na pretekla leta, in veseli gledamo v prihodnost, dolžnost nam je sveta, da se hvaležni spominjamo Onega, ki je z mogočno svojo voljo v oktoberski diplomi odklenil verige tudi narodnosti naši in čitavnicam dal življenje: Njih Veličanstva presvitlega cesarja in vojvoda našega Frančiška Jožefa I. in da Mu navdušeni zakličemo: slava, slava, slava!

V tem hipu pa začno gospodje pevci peti cesarsko pesem, ktera se konča z navdušenimi slava-klici Njih Veličanstvu.

Brž potem stopi načelnik sokolov dr. Costa na oder in govori blizo tako:

„Preteklo je tretje leto, da se je zbrala množica naših vrlih mladih udov v naši čitavnici in je prevdarjala, ali bi ne bilo koristno, osnovati gimnastično društvo na narodni podlagi. Po starem pregovoru, da zdrava duša biva le v zdravem telesu, — po izgledu starih Grkov in Rimljanov, — po izgledu vseh omikanih narodov sedanjega časa sklenilo se je enoglasno, da se ustanovi tako društvo. Konec 1861. leta se je predložil načrt pravil deželnemu poglavarstvu; vrtila se je ta reč sem ter tje in po „tot discrima rerum“ so se potrdila pravila meseca septembra 1862. leta. Ni mi treba, Vas spomniti ovér, ktere so stavili protivniki narodnega življenja našemu društvu; ni mi treba, Vas spomniti, kako so se ločili eni, katerim je bila narodna podlaga trn v peti, in kako je rodila Idrija nemško gimnastično društvo, kakor je rodila „nemškega Kranjca.“ Vse to Vam je dobro znano. — Kakor pa posamesni človek, kateri ima v svoji mladosti mnogo zadreg in mnogo grenkega in slabega, se ravno potem vkrepča in vtrdi zoper vse nevihte sledečega življenja, ravno tako živi krepko naše društvo in cvetè ter slovó po vsej kranjski deželi, na Notranjskem v Bistrici in v Vipavi, na Gorenjskem v Kamniku in v starem Kranju, na Dolenskem do Novega mesta in hrvaške meje, — da! po vsej slovenski in avstrijsko-slovanski zemlji sploh, in po pisunih nam protivnih tudi po nemško-avstrijskim svetu. Sokol pa res tudi zasluži čast in hvalo, ker je buditelj narodnega življenja, je zvest sin mile majke svoje Slave, in gimnastično društvo ne le po besedi, temveč v djanji. — Buditelj narodnega življenja je Sokol, ne samo v Ljubljani, kjer je — tako rekoč — nova socijalna moč postal, temuč tudi v drugih slovenskih krajih. In sedaj se more že reči, da večja veselica na Slovenskem ni mogoča brez Sokola. To se je skazalo letos pri „besedi“ v spomin neumrlega Slomška v Mariboru, in v Novomestu pri praznovanju petstoletnice. Ponosno moremo reči, da Sokol je roditelj novomeščanske čitavnice!

Sokol pa tudi ni — kakor druga taka društva — gimnastično društvo le po imenu. Sokolci so mnogokrat priliko imeli, svojo umetnost pokazati svetu, posebno pri veliki besedi, ktero je napravila ljuba naša sestrice čitavnica združena s Sokolom ubogim Notranjcem v pomoč.

Sokol je slednjič zvest sin matere svoje Slave in to je geslo vesoljnega svojega vedenja in življenja. Po izgledu českih Sokolov se je imenoval in stoji posebno s pražkim Sokolom zmirom v ozki zvezi. Nadjamo se, da tudi Hrvatje bojo v kratkem Sokola osnovali, in radostni bomo tudi njim bratovsko roko podali, in tako združeni z avstrijskim severnim in južnim Slovanom klicali: Slava vzajemnosti slovanski, slava velikemu slovanskemu narodu!

In brž po teh besedah začne pevski zbor popevati „Hej Slovani“, in slava! in „živio“ je donelo po dvorani, ki je kmali potem odprla se veselici v ples.

Pred in med besedo so došli pozdravi od čitavnice celjske in goriške, od rojakov naših iz vseučilišča dunajskega in od rodoljubov iz Proseka, ki so bili navdušeno odzdravljani.

Tako je Ljubljana obhajala 20. oktobra!